

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА  
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ  
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ  
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК ХЯМЕ  
(ФІНЛЯНДСЬКА РЕСПУБЛІКА)  
СІЛЕЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У КАТОВИЦЯХ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)  
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)  
УНІВЕРСИТЕТ НОРД (КОРОЛІВСТВО НОРВЕГІЯ)  
МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ІНКЛЮЗІЇ

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

Міжнародної науково-практичної конференції  
**СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ:  
УСПІШНІ УКРАЇНСЬКІ ТА ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ**

11 листопада 2025 року, м. Київ

**УДК 376.1 + 371.3 + 37.018.1**

Збірник тез наукових доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний дизайн інклюзивного навчання: успішні українські та зарубіжні практики» 11 листопада 2025 року. Київ: Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, 2025. 288 с.

Друкується за рішенням Вченої ради Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка  
Протокол № 12 від 19.11.2025 р.

**РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:**

Олена МАРТИНЧУК, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

Тетяна СКРИПНИК, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор психологічних наук, професор.

Ірина МУЗИЧЕНКО, заступник декана з наукової роботи та міжнародної діяльності Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук.

Галина ВАСИЛЬЄВА, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

Ганна СУПРУН, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат психологічних наук.

Тетяна ХОМИК, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

У збірнику тез наукових доповідей представлено результати досліджень, аналітичні матеріали й практичні напрацювання учасників конференції щодо розвитку інклюзивної освіти в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. Матеріали висвітлюють формування інклюзивного освітнього середовища, систему підтримки дітей з особливими освітніми потребами, організацію соціально-психологічного супроводу та сучасні підходи до проектування інклюзивного простору. Представлені напрацювання сприяють обміну досвідом, поширенню ефективних практик та професійному зростанню фахівців у сфері інклюзивної освіти.

© Факультет психології, соціальної  
роботи та спеціальної освіти

## ЗМІСТ

## СЕКТОРАЛЬНА ДИСКУСІЯ 1.

ДИЗАЙН ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ПРОСТІР  
ДЛЯ РОЗВИТКУ ВСІХ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ*J. Szymczakowska, K. Węsierska*AFFIRMATIVE STUTTERING THERAPY IN ACTION: POLISH  
EXPERIENCES WITH THE CARE MODEL AND CAMP DREAM. SPEAK. .... 14*O. Jauer-Niworowska, M. Kurowska*MEETINGS OF THE PATIENTS' CLUB OF SPEECH-LANGUAGE THERAPY  
CENTRE AT THE UNIVERSITY OF WARSAW – OPPORTUNITY TO  
SUPPORT PROCESSES OF INCLUSION AND COMMUNICATION ADULTS  
WITH NEUROGENIC SPEECH-LANGUAGE DISORDERS ..... 17*Н. М. Бабич*УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН ПІДРУЧНИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ  
ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У  
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ..... 18*М. М. Бакалюк, І. І. Чаговець*ВІД БАР'ЄРІВ ДО НАВЧАННЯ: ЯК ВЕТЕРАНСЬКИЙ ДОСВІД СТАЄ  
МОДЕЛЛЮ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ..... 20*І. В. Білецька, О. О. Самороковська*РОЛЬ ТА ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ У  
СИСТЕМІ КВАЛІФІКОВАНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ  
ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ..... 22*А. К. Бровченко*ЕМОЦІЙНА ЕКОЛОГІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ПРОСТОРУ ТА ЇЇ РОЛЬ У  
ПІДТРИМЦІ ДІТЕЙ ІЗ КОМУНІКАТИВНИМИ ТРУДНОЩАМИ ..... 25*О. В. Гаєвська*ЦИФРОВА ЕКОСИСТЕМА ЯК ПРОСТІР ДЛЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ:  
ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФОРМУВАННЯ ПАМ'ЯТІ УЧНІВ ІЗ РАС ..... 27*Р. В. Горбіль*ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ КОМПОНЕНТ  
ДИЗАЙНУ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ..... 29*Е. А. Данілавічюте*РОЛЬ КУЛЬТУРИ ІНКЛЮЗІЇ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ  
ФАХІВЦІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ  
ПОТРЕБАМИ ..... 31*К. Зубріліна*ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО  
СЕРЕДОВИЩА КАМ'ЯНСЬКОЇ ШКОЛИ МИСТЕЦТВ №2 ..... 33

***А. О. Коробова, Н. М. Бабич***

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «НЕЙРОЛОГОПЕДИЧНИЙ СУПРОВІД» У СВІТЛІ  
СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ..... 37

***О. В. Колишкін***

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ  
ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ..... 40

***А. В. Король***

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ МІЖ ЧАСОМ ВІЯВЛЕННЯ МОВЛЕННЄВИХ  
ПОРУШЕНЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЮ КОРЕКЦІЙНОГО ВПЛИВУ В ДІТЕЙ  
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ..... 42

***І. А. Кошарний***

СТВОРЕННЯ ВИСОКОПРОДУКТИВНОГО НАВЧАЛЬНО-ІНКЛЮЗИВНОГО  
СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ З ГЛИБОКИМИ  
ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ ..... 44

***А. Курєнкова***

ЦИФРОВІ РІШЕННЯ ДЛЯ АДАПТАЦІЇ КОНТЕНТУ В ІНКЛЮЗИВНІЙ  
ОСВІТІ ..... 46

***Т. А. Лигоміна***

ПАРТНЕРСЬКА МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ІРЦ ТА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЯК  
ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ  
(НА ПРИКЛАДІ ІРЦ №13 ДНІПРОВСЬКОГО РАЙОНУ М. КИЄВА ТА  
ЛІЦЕЮ №141 «ОРТ» М. КИЄВА) ..... 48

***Г. О. Лопатіна***

МОДЕЛЬ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ  
ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ..... 50

***О. В. Мартинчук***

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ  
ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ..... 52

***В. М. Мельник***

ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО  
ВІКУ З АУТИЗМОМ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ..... 54

***Л. М. Ніколенко***

МОЖЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗВО  
ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ..... 55

***І. С. Нохріна, О. В. Швед***

ПОЛЬСЬКА МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ІЗ  
ІНВАЛІДНІСТЮ ..... 58

***Н. Г. Пахомова, Р. О. Павлюк***

ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-РЕАБІЛІТОЛОГІВ НА СУЧАСНОМУ  
ЕТАПІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ..... 60

**О. Ф. Погорєлова, О. В. Мартинчук**

АДАПТУВАННЯ ОСВІТНІХ ВИМОГ ДЛЯ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ  
ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ: ДОСВІД ПОЛЬЩІ ..... 63

**С. І. Салюк, О. В. Мартинчук**

SMART-ЦІЛІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ  
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ  
ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ..... 65

**А. О. Сокол, О. В. Мартинчук**

ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИХОВАТЕЛЯ З КОМАНДОЮ  
СУПРОВОДУ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В  
ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ..... 67

**О. Ф. Федоренко**

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ:  
МОЖЛИВОСТІ, РИЗИКИ ТА ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ..... 69

**В. М. Шевченко**

ВІД ІНТЕГРАЦІЇ ДО ІНКЛЮЗІЇ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ  
ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ ..... 71

**Н. Л. Шнит, Г. І. Васильєва**

ОСВІТНЯ БЕЗБАР'ЄРНІСТЬ ЯК ФУНДАМЕНТ ДЛЯ СТВОРЕННЯ УМОВ  
НЕЗАЛЕЖНОГО САМОСТІЙНОГО ЖИТТЯ ТА РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ  
ДЛЯ КОЖНОГО ..... 73

## СЕКТОРАЛЬНА ДИСКУСІЯ 2.

### ДИЗАЙН ПОСЛУГ ДЛЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЯК СИСТЕМА ПІДТРИМКИ ТА РОЗВИТКУ ЇХНЬОГО ПОТЕНЦІАЛУ

**А. В. Беззуба, Г. В. Супрун**

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ НАВИЧКИ ПЕРЕКАЗУ ТЕКСТУ В  
УЧНІВ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ  
ТРУДНОЩАМИ ..... 75

**М. А. Бекешина, В. А. Литвиненко**

ПОДОЛАННЯ ПОРУШЕНЬ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО  
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ЗАСОБАМИ  
ТЕАТРАЛІЗОВАНО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ..... 77

**І. Є. Богданова, О. П. Таран**

ФОРМУВАННЯ ПЕРЕДУМОВ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З  
АУТИЗМОМ РАННЬОГО ВІКУ З ОПОРОЮ НА МОТОРНУ ІМІТАЦІЮ ..... 79

**К. Ю. Бойчук, Н. А. Лопатинська, М. С. Овчаренко**

АКТИВІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО  
ШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА  
ЗАСОБАМИ КОМУНІКАТИВНОЇ СИСТЕМИ PECS ..... 82

|                                                                                                                                                                                                    |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>О. О. Гаврилюк, Н. М. Бабич, М. С. Овчаренко</b><br>СКРИНІНГ МОВЛЕННЄВОЇ ФУНКЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ІЗ<br>ЧЕРЕПНО-МОЗКОВИМИ ТРАВМАМИ .....                                                     | 84  |
| <b>В. М. Галенко, К. О. Тичина, М. С. Овчаренко</b><br>СКРИНІНГ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ МОТОРИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ<br>ПЕРВИННОЇ ДІАГНОСТИКИ ПОРУШЕНЬ ЗВУКОВИМОВИ .....                                          | 87  |
| <b>А. Ю. Гаєр, Г. І. Васильєва</b><br>ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ<br>КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З<br>ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ЗОРОВИМИ ТРУДНОЩАМИ .....                | 90  |
| <b>Ю. О. Гладисhevська, В. А. Литвиненко</b><br>ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ІНІЦІАТИВИ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО<br>ШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА .....                                       | 92  |
| <b>Д. С. Горбатко, Г. І. Васильєва</b><br>ФОРМУВАННЯ АРТИКУЛЯЦІЙНОГО ПРАКСИСУ У ДІТЕЙ<br>ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ІГРОВИМИ<br>ЗАСОБАМИ .....                                     | 94  |
| <b>В. Ю. Данильченко, Е. А. Данілавічюте</b><br>ІНТЕРАКТИВНА ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ФОНЕМ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ<br>ФОНЕМАТИЧНОГО КОМПОНЕНТА МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ<br>ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ..... | 96  |
| <b>М. Є. Діденко, Т. В. Скрипник</b><br>ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО<br>ШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ .....                                               | 98  |
| <b>Х. В. Дзюбук, Н. М. Руденко</b><br>РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З<br>РАС ЗАСОБАМИ ГРИ .....                                                                              | 100 |
| <b>І. В. Дмитрієва, А. С. Іваненко</b><br>ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ УЧНЯМИ З<br>ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ОСВІТНИМИ ТРУДНОЩАМИ В УМОВАХ<br>ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ .....                           | 102 |
| <b>М. С. Дорош, Г. І. Васильєва</b><br>ОСОБЛИВОСТІ АВТОМАТИЗАЦІЇ СВИСТЯЧИХ ЗВУКІВ У ДІТЕЙ<br>СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ..                                                | 103 |
| <b>Н. О. Драник, Г. В. Супрун</b><br>ОСОБЛИВОСТІ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО<br>ВІКУ З АУТИЗМОМ .....                                                                                  | 106 |
| <b>В. Д. Дробович, Н. М. Бабич</b><br>РОЗВИТОК ПРИКМЕТНИКОВОГО СЛОВНИКА У ДІТЕЙ СТАРШОГО<br>ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ЗАСОБАМИ<br>ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ .....                       | 108 |

**Н. В. Засєркова**

РАННЄ ВТРУЧАННЯ: ЛОГОПЕДИЧНИЙ АСПЕКТ ..... 110

**О. В. Затинайко**

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ В МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ: СТРАТЕГІЇ, ВИКЛИКИ  
ТА ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ..... 112

**Д. О. Заяц, Г. В. Супрун**

ФОРМУВАННЯ СЛУХОВОГО ГНОЗИСУ У ДІТЕЙ СТАРШОГО  
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ЗАСОБАМИ  
ЛОГОРИТМІКИ ..... 114

**А. Ю. Здерчук**

ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО САМООРГАНІЗАЦІЇ У ДІТЕЙ  
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ З ОПОРОЮ НА  
АВТОРСЬКУ ІНТЕРАКТИВНУ МЕТОДИКУ «ЧАС» ..... 116

**Н. Г. Іваненко, О. П. Таран**

ОСОБЛИВОСТІ СФОРМОВАНOSTІ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У  
ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ  
ТРУДНОЩАМИ ..... 119

**С. Т. Ільченко, Н. М. Бабич**

ДІАГНОСТИКА ПРИЙМЕННИКОВО-ВІДМІНКОВИХ КОНСТРУКЦІЙ У  
ДІТЕЙ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ..... 121

**Ю. В. Ільченко, В. А. Литвиненко**

ЗАСОБИ ЕРГОТЕРАПІЇ ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОГО  
ДИХАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ  
ТРУДНОЩАМИ ..... 123

**С. Г. Іроні, Т. В. Скрипник**

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБУ «КЛАСНИЙ ЧАРІВНИК» ДЛЯ РОЗВИТКУ  
КОМАНДНИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ ТА ЇХНІХ ОДНОЛІТКІВ ... 125

**Є. Р. Кадирова, Г. І. Васильєва**

СИСТЕМА РОБОТИ НАД БАЙКАМИ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО  
ЧИТАННЯ З УЧНЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З МОВЛЕННЄВИМИ  
ТРУДНОЩАМИ ..... 127

**В. А. Калюжна, О. П. Таран**

СТАН СФОРМОВАНOSTІ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ  
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ ..... 129

**Т. Д. Кравченко, В. А. Литвиненко**

РОЗВИТОК АКТИВНОГО СЛОВНИКА У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО  
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ В ІГРОВІЙ  
ДІЯЛЬНОСТІ ..... 131

**К. С. Кравчук, М. С. Овчаренко, С. О. Логвиненко**

ОСОБЛИВОСТІ СФОРМОВАНOSTІ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИХ  
УЯВЛЕНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З  
МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ..... 133

|                                                                                                                                                                                           |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>О. О. Красненко, Г. В. Супрун</b><br>ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК В УЧНІВ З АУТИЗМОМ З ОПОРОЮ НА МЕТОД СЕНСОРНО-ІНТЕГРАТИВНОЇ ТЕРАПІЇ .....                | 134 |
| <b>М. О. Купченкова, О. В. Мартинчук</b><br>МЕТОД СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЯК ЗАСІБ ПЕДАГОГІЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ .....              | 136 |
| <b>В. О. Кушнарєва, Р. О. Павлюк</b><br>ОСОБЛИВОСТІ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА .....                                        | 138 |
| <b>А. П. Кушнірчук, Т. В. Хомик, С. О. Логвиненко</b><br>ОСОБЛИВОСТІ СФОРМОВАНOSTІ НАВИЧКИ МОВНОГО АНАЛІЗУ ТА СИНТЕЗУ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ .....     | 141 |
| <b>М. В. Лазаренко, Р. О. Павлюк</b><br>РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЗАСОБАМИ КОМУНІКАТИВНОЇ СИСТЕМИ PECS .....   | 144 |
| <b>В. Р. Левчук, О. А. Козлюк</b><br>ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДЕНВЕРСЬКОЇ МОДЕЛІ РАННЬОГО ВТРУЧАННЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА .....                              | 147 |
| <b>Н. А. Лопатинська</b><br>НЕЙРОПРОПИСИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГРАФОМОТОРНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ..... | 149 |
| <b>М. М. Мартинчук, Г. І. Васильєва</b><br>ПОЛІСЕНСОРНИЙ ПІДХІД У РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ: ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДИКИ «ГАРНОГО СТАРТУ» .....                    | 151 |
| <b>М. М. Михальченко, О. П. Таран</b><br>ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙМАННЯ ТА РОЗУМІННЯ ЗВЕРНЕНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ .....                           | 153 |
| <b>В. М. Міронова</b><br>ДЕНВЕРСЬКА МОДЕЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З РАС В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ .....                                 | 155 |
| <b>В. М. Мошина, Е. А. Данілавічюте</b><br>ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ КАТЕГОРІЙ ВІДМІНКА ТА РОДУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНШОМОВНИХ РОДИН .....                                            | 157 |

**О. Ю. Невмержицька**

РОЛЬ РАННЬОГО ЛОГОПЕДИЧНОГО ВТРУЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ГОТОВНОСТІ ДО ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ..... 159

**І. М. Омельченко, В. В. Кобильченко, Л. О. Федорович**

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ДИЗАЙН КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ ПОСЛУГИ «РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ» ДЛЯ УЧНІВ 1-4 РОКІВ НАВЧАННЯ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ КОГНІТИВНОГО РОЗВИТКУ ..... 162

**Т. О. Онопрієнко, Н. А. Лопатинська, М. С. Овчаренко**

СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ ПОРУШЕНЬ ЧИТАННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ..... 164

**Т. Ю. Орехва, Г. І. Васильєва**

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З НАВЧАЛЬНИМИ ТРУДНОЩАМИ ..... 166

**І. М. Орленко, Є. В. Цесельська**

ТЕХНОЛОГІЇ РОБОТИ ЛОГОПЕДА З ДІТЬМИ РАННЬОГО ВІКУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ПРОСТОРІ ..... 168

**В. Ю. Пінчук, К. О. Тичина, І. І. Папп**

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ВИМОВИ ПРИГОЛОСНИХ ЗВУКІВ У ДІТЕЙ ІЗ ДИТЯЧОЮ АПРАКСІЄЮ МОВЛЕННЯ ..... 170

**А. Ю. Піонтковська, Ю. М. Найда**

ОСОБЛИВОСТІ СФОРМОВАНOSTІ МОВЛЕННЄВОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ ..... 174

**Є. С. Плахова**

ФОРМУВАННЯ АВТОНОМНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ: ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ «ТРЕНУВАЛЬНА КВАРТИРА» ..... 176

**К. О. Подпалова**

НЕЙРОДИНАМІЧНА НЕДОСТАТНІСТЬ ЯК ПРИЧИНА ШКІЛЬНИХ ТРУДНОЩІВ ..... 178

**Н. В. Радченко, О. П. Таран**

СТАН СФОРМОВАНOSTІ НАВИЧОК ВЕДЕННЯ ДІАЛОГУ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРА ..... 179

**В. О. Самоткан, О. П. Таран**

СТАН СФОРМОВАНOSTІ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ЛОГОПЕДИЧНИХ ЗАНЯТЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ..... 181

**А. А. Селезень, Г. В. Супрун**

ОСОБЛИВОСТІ СФОРМОВАНOSTІ СЛУХО-МОВЛЕННЄВОЇ ПАМ'ЯТІ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРА ..... 183

**А. А. Соболева, Г. І. Васильєва**

РОЗВИТОК ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З  
МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ..... 185

**Ю. О. Соколенко, О. П. Таран**

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З  
МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ЗАСОБАМИ ШУМОВИХ МУЗИЧНИХ  
ІНСТРУМЕНТІВ ..... 187

**Р. В. Устюк, О. П. Таран**

ОСОБЛИВОСТІ СФОРМОВАНOSTІ АРТИКУЛЯЦІЙНОГО ПРАКСИСУ У  
ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРІЄЮ ..... 189

**Т. В. Хомик, К. О. Тичина, С. О. Логвиненко**

НАПРЯМИ ОБСТЕЖЕННЯ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У  
ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ..... 192

**Л. В. Шаповал, Г. В. Супрун**

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДІВ ІЗ НАУКОВО ДОВЕДЕНОЮ  
ЕФЕКТИВНІСТЮ ЗАДЛЯ СТАНОВЛЕННЯ ЗДАТНОСТІ ДО  
МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ У ПІДЛІТКІВ З АУТИЗМОМ ..... 196

**Ю. В. Шерепенко, Т. В. Хомик**

ОСОБЛИВОСТІ СФОРМОВАНOSTІ СЛОВЕСНО-ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ  
У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ  
ТРУДНОЩАМИ ..... 199

**А. О. Ярошевська, К. О. Тичина, М. С. Овчаренко**

ДІАГНОСТИЧНА ПРОЦЕДУРА ОБСТЕЖЕННЯ ФОНАЦІЙНОГО  
ДИХАННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ  
МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ..... 202

### СЕКТОРАЛЬНА ДИСКУСІЯ 3.

#### СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

**О. О. Базилевська**

ВИКОРИСТАННЯ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ У НАВЧАННІ ДІТЕЙ З  
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ  
ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ ТА  
ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ..... 205

**М. Г. Буйняк**

ЗДАТНІСТЬ ДО ПЕДАГОГІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК  
КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА ..... 206

**Т. Василенко, Н. Д. Вінник**

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ВЧИТЕЛІВ У ВПРОВАДЖЕННІ  
ІНКЛЮЗІЇ ..... 208

**О. М. Денисюк, О. П. Таран**

РЕСУРСИ АРТТЕРАПІЇ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ 211

**Л. М. Дибань**

ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ВОЄННОГО СТРЕСУ У СТОСУНКАХ ПОДРУЖЖЯ ..... 213

**С. С. Жорова**

ПЕРЕЖИВАННЯ ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ ВТРАТИ БЛИЗЬКОЇ ЛЮДИНИ ..... 217

**Я. Загута-Візер**

ПРИНЦИПИ УСПІШНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ФАХІВЦІВ У МІЖДИСЦИПЛІНАРНІЙ КОМАНДІ СУПРОВОДУ ..... 219

**Н. М. Захарова, Н. В. Мацейко, Н. О. Борисенко**

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЯК АКТУАЛЬНА СУСПІЛЬНА ПРОБЛЕМА ..... 222

**Т. Звіряк, Л. Котлова**

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ..... 224

**О. В. Зінченко, А. О. Стасевич**

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ІЗ ТОЛЕРАНТНІСТЮ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ У РОЗРІЗІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ..... 226

**С. М. Каліщук, М. Французова**

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ЗВ'ЯЗКУ У ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКИХ СТОСУНКАХ ..... 228

**М. О. Ковалевська, О. П. Таран**

РОЗВИТОК КОГНІТИВНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ..... 230

**О. О. Козут**

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ ЧИ РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРА ПІД ЧАС ВІЙНИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ..... 232

**Н. О. Козак, І. А. Власенко**

ЕФЕКТИВНА ПОДРУЖНЯ КОМУНІКАЦІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ..... 234

**Л. С. Козій, О. П. Таран**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ ..... 236

**О. В. Коломійчук, О. Р. Ткачишина**

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОГО СТРЕСУ

|                                                                                                                                           |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ВИКЛАДАЧІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ У КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ .....                                                       | 238 |
| <b>Б. В. Кондратюк</b>                                                                                                                    |     |
| ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ АДАПТАЦІЇ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ПРИ ЗАРАХУВАННІ ДО ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ..... | 240 |
| <b>О. Є. Кузнєцова, А. В. Дуля</b>                                                                                                        |     |
| СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ .....                             | 244 |
| <b>Г. М. Левицька, Ю. М. Шевченко</b>                                                                                                     |     |
| АСИСТЕНТ ВИХОВАТЕЛЯ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ГРУПІ .....                                                                                             | 246 |
| <b>М. М. Лехолетова</b>                                                                                                                   |     |
| НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ .....                                      | 249 |
| <b>І. О. Літченко, Г. В. Супрун</b>                                                                                                       |     |
| РЕСУРСИ КОМАНДНОГО СУПРОВОДУ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ .....                    | 251 |
| <b>В. Лях</b>                                                                                                                             |     |
| БЕЗБАР'ЄРНІСТЬ ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ПРИЙМАЮЧІЙ ГРОМАДІ: ВИКЛИКИ ДЛЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ .....                            | 253 |
| <b>О. С. Охріменко, І. О. Сасіна</b>                                                                                                      |     |
| КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ДО СЕРТИФІКАЦІЇ ІНСТРУКТОРІВ З ОРІЄНТУВАННЯ В ПРОСТОРІ ТА МОБІЛЬНОСТІ В США .....                                  | 255 |
| <b>М. Павленко, О. Берлюта</b>                                                                                                            |     |
| СПІВПРАЦЯ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ .                                                                                  | 257 |
| <b>О. І. Проскурняк</b>                                                                                                                   |     |
| ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ .....                   | 260 |
| <b>Л. Прядко</b>                                                                                                                          |     |
| ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КОМАНДИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ .....                                            | 261 |
| <b>К. О. Рябокінь, В. П. Кутішенко</b>                                                                                                    |     |
| ГАРМОНІЗАЦІЯ СТИЛІВ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ЯК УМОВА ПРОФІЛАКТИКИ ТРИВОЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ .....                                                 | 263 |
| <b>О. Салата</b>                                                                                                                          |     |
| АДАПТИВНІ МОЖЛИВОСТІ АТРИБУТИВНОГО СТИЛЮ ОСІБ З ПСИХОСОМАТИЧНИМИ РОЗЛАДАМИ .....                                                          | 265 |

**І. Ю. Сичова, В. В. Левченко**

ОСОБЛИВОСТІ ДЕЗАДАПТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ПОВЕДІНКИ ОСІБ З ПСИХОСОМАТИЧНИМИ РОЗЛАДАМИ ..... 269

**Т. П. Спіріна, Я. В. Мартинюк**

ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ..... 271

**О. В. Старинська**

СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК РЕСУРС СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧАСНИКІВ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ..... 273

**Л. П. Стасюк, Н. В. Шевчук**

МОДЕЛІ НАДАННЯ ДОПОМОГИ ДІТЯМ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ..... 275

**О. А. Столярчук**

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ..... 277

**О. П. Таран**

ПРИКЛАДНІ КОНЦЕПЦІЇ ЗАСТОСУВАННЯ АРТЗАСОБІВ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА ..... 279

**А. В. Фролкова, О. М. Боровицька**

ВРОДЖЕНІ ОСОБЛИВОСТІ ЯК ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ..... 281

**А. О. Хачатрян, І. А. Власенко**

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОПТИМІЗАЦІЇ УСВІДОМЛЕНОГО СТАВЛЕННЯ БАТЬКІВ ДО ПРЕ- ТА ПЕРИНАТАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ ..... 283

**Ю. М. Шевченко, С. О. Шевченко**

ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ І ЛІДЕРСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА У СТРУКТУРІ КОМАНДИ СУПРОВОДУ ОСІБ З ООП ..... 285

**О. Д. Шелудько, О. П. Таран**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ ..... 287

**І. О. Шиловський, В. І. Жуков**

СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА БУЛІНГУ СТОСОВНО ВЧИТЕЛІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ..... 289

6. Keil-Stietz K., Lein P. J. Gene  $\times$  environment interactions in autism spectrum disorders. *Current Topics in Developmental Biology*. 2023. Vol. 151. P. 1–35. DOI: <https://doi.org/10.1016/bs.ctdb.2022.11.001>

7. Lai M.-C., Kasseh C., Besney R., Bonato S., Hull L., Mandy W., Szatmari P., Ameis S. H. Psychiatric comorbidities in children with ASD: Autism and beyond. *Frontiers in Psychiatry*. 2021. Vol. 12, Article 673169. URL : <https://www.frontiersin.org/journals/psychiatry/articles/10.3389/fpsyt.2021.673169/full>

**А. П. Кушнірчук, м. Київ**

*apkushnirchuk.fpsrso24m@kubg.edu.ua*

**Т. В. Хомик, м. Київ**

*t.khomyk@kubg.edu.ua*

**С. О. Логвиненко, м. Київ**

*s.lohvyненко@kubg.edu.ua*

## **ОСОБЛИВОСТІ СФОРМОВАНOSTІ НАВИЧКИ МОВНОГО АНАЛІЗУ ТА СИНТЕЗУ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ**

Навички мовного аналізу та синтезу є ключовими в сучасних лінгво-логопедичних дослідженнях, оскільки вони забезпечують здатність до розуміння й конструювання мовних одиниць та успішну мовленнєву діяльність (Е. Данілавичюте, В. Ільяна, Л. Тенцер, Л. Трофименко, Н. Чередніченко та ін.).

Мовний аналіз як складний когнітивний процес дозволяє людині сприймати, розуміти й обробляти мовленнєву інформацію. За Н. Голуб, Л. Трофименко та ін. наголошують, що його головною метою є розчленування мовного потоку на менші елементи (слова, склади, звуки) та визначення їх функції в загальній структурі мовлення. Завдяки ньому відбувається розпізнавання елементарних мовних одиниць і аналіз складних мовних конструкцій. Водночас, мовний синтез як складний когнітивно-мовленнєвий процес, що дозволяє об'єднувати окремі мовні елементи у цілісні конструкції, забезпечує створення зв'язних висловлювань і текстів [1; 8].

У процесі формування навичок мовного аналізу та синтезу задіюється низка взаємопов'язаних когнітивних механізмів, координація яких забезпечує повноцінне сприйняття, розуміння та продукування мовлення. До таких механізмів належать сенсорне сприйняття, увага, різні форми пам'яті, а також мисленнєві операції – порівняння, аналіз, синтез та узагальнення. Як зазначають Є. Соботович, В. Тищенко та ін., включення мисленнєвих операцій у мовленнєву діяльність створює умови для якісного розвитку мовного аналізу та синтезу. Результати досліджень українських науковців (А. Богущ, Н. Гаврилова, Є. Соботович та ін.) підкреслюють, що зазначені навички перебувають у тісному взаємозв'язку з розвитком фонематичних процесів, оволодінням лексико-

граматичними структурами мовлення, а також із формуванням писемного мовлення (читання, письмо та рахунок).

Розвиток умінь аналізувати та синтезувати мовний матеріал у дітей із типовим розвитком є поступовим і багатокомпонентним процесом, тісно пов'язаним із загальним становленням мовленнєвих і когнітивних здібностей. Їх формування відбувається на ранніх етапах онтогенезу та поступово вдосконалюється завдяки спілкуванню, організованому навчанню та особистому досвіду дитини [2]. Окрім того, цілеспрямований процес формування навичок мовного аналізу та синтезу в молодшому шкільному віці відбувається у ході вивчення предметів мовного циклу. Опанування учнями зазначених умінь відповідно до Типових освітніх програм (за ред. О. Савченко та Р. Шияна) передбачає комплексний розвиток мовленнєвих навичок у межах різних змістових ліній навчального предмета «Українська мова». Зокрема, учні набувають умінь і навичок: сприймати монологічне висловлювання та використовувати усну інформацію з конкретною метою; відтворювати зміст прочитаного або прослуханого тексту у формі переказу; створювати власні усні й письмові висловлювання з використанням допоміжних матеріалів; здійснювати самоперевірку та, за допомогою вчителя, виправляти орфографічні й пунктуаційні помилки; правильно наголошувати слова та вимовляти слова з апострофом; пояснювати пряме, переносне й багатозначне значення слів, добирати до них синоніми та антоніми й доречно використовувати їх у мовленні. У процесі вивчення будови слова учні вчать визначати й пояснювати значення закінчення, кореня, префікса та суфікса, розрізняють спільнокореневі слова, розпізнають слова з орфограмами та перевіряють їх написання; встановлювати взаємозв'язок частин мови, змінювати слова за родами, числами й часами, правильно будувати і записувати різні види речень, визначати граматичні зв'язки між словами у словосполученні та реченні тощо [6; 7].

Водночас, процес опанування навичок мовного аналізу та синтезу в учнів з особливими освітніми потребами має певні специфічні особливості. У них спостерігаються труднощі у розрізненні звуків близьких за акустико-артикуляційними ознаками; виникають ускладнення при виокремленні звука під час виконання звуко-складового аналізу; у розпізнаванні слухових характеристик звуків (глухість-дзвінкість, м'якість-твердість та ін.); засвоєнні узагальненого значення та багатозначності слів, розумінні переносного значення, доборі антонімів та синонімів. Спостереження Е. Данілавичутє, В. Ільяної, Т. Мельніченко, А. Прохоренко, Ю. Рібцун, Л. Трофименко, Г. Якимчук та ін. доводять, що характерними для них є помилки типу заміни назв предметів або їх частин на інші, схожі за ознаками чи функціональним призначенням, а також сплутування слів, які різняться за значенням, але подібні за звучанням. Внаслідок несформованості навичок мовного аналізу та синтезу їм складно оволодівати писемним мовленням, що проявляється у численних графічних (заміни, пропуски, додавання літер), орфографічних (злитне написання прийменників з іменниками,

роздільне написання частин слова) та пунктуаційних (пропуск розділових знаків у середині речення й крапки наприкінці) помилках [4; 5; 9].

Отже, з огляду на викладене, доцільним є детальніше дослідити особливості сформованості навички мовного аналізу та синтезу в учнів 2–3 класів з особливими освітніми потребами. Зокрема, варто зосередити увагу на визначенні рівня сформованості таких умінь: виділення заданого звуку у слові, визначення першого та останнього звуків; розрізнення голосних і приголосних звуків та їх правильного позначення у звуковій схемі слова; розпізнавання приголосних звуків за твердістю і м'якістю та їх адекватного позначення у схемі; пояснення зміни значення слова внаслідок заміни одного зі звуків; складання слів із розрізнених літер абетки, відгадування слова за його звуковою схемою тощо.

Проведений дослід дав змогу виявити низку особливостей сформованості навички мовного аналізу та синтезу в учнів початкової школи з особливими освітніми потребами: труднощі у визначенні наявності заданого звуку в словах у різних позиціях, зокрема у виділенні першого та останнього звуків; значні складнощі у розрізненні твердих і м'яких приголосних звуків, а також у їх правильному позначенні в звукових схемах; утруднення під час утворення нових слів шляхом додавання або вилучення літер; позначення звуку [й] у звуковій схемі як голосного, а літер «я», «ю», «є», «ї» - як одного звуку; незначні труднощі під час побудови звукових схем, зокрема додавання зайвих позначок приголосних у словах зі збігом приголосних у середині слова; суттєві ускладнення під час упізнавання слів за звуковою схемою та ін.

Опираючись на визначені труднощі є потреба у розробці та впровадженні комплексу завдань, які будуть спрямовані на вдосконалення навичок мовного аналізу та синтезу: вміння виділяти перший, останній та заданий звук у словах; розрізнення приголосних звуків за твердістю та м'якістю та їх позначення; правильне позначення звуків «й», «дз», «дж» та літер «я», «ю», «є», «ї» у звукових схемах; відгадування слова за його звуковою схемою.

### **Список використаних джерел:**

1. Голуб Н. М. Особливості формування мовної компетентності молодших школярів при корекції в них порушень писемного мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. 2020. №15. С. 68–81.
2. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі : навч.-метод. посіб. Харків : Ранок, 2019. 304 с.
3. Лавренова М. Види мовного розбору в початкових класах. *Початкова школа*, 2015. №12, С. 6–10.
4. Мельніченко Т. В. Особливості формування фонологічних знань в учнів з тяжкими мовленнєвими розладами. *Освітологічний дискурс : електронне наукове фахове видання*, 2016. №13(1), С. 96–107.

5. Прохоренко Л. І., Ярмола Н. А., Набоченко О. О., Данілавичюте Е. А., Ільяна В. М., Костенко Т. М., ... & Курінна В. Р. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі. Київ. 2021. 198 с.

6. Савченко О. Я. (ред.). Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти: 1–2 класи. Київ. 2018. 182 с.

7. Савченко О. Я. (ред.). Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти: 3–4 класи. Київ. 2018. 107 с.

8. Трофименко Л. І. Теоретичні передумови формування морфологічних знань у школярів із тяжкими порушеннями мовлення. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2015. №8, С. 160–165.

9. Якимчук Г. Структура порушення при дисграфії в обранні корекційного маршруту. *Освіта осіб з особливими освітніми потребами: шляхи розбудови*. 2017. №13, С. 438–447.

**М. В. Лазаренко, м. Київ**

*mvlazarenko.fpsrso24m@kubg.edu.ua*

**Р. О. Павлюк, м. Київ**

*r.pavliuk@kubg.edu.ua*

## **РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ ЗАСОБАМИ КОМУНІКАТИВНОЇ СИСТЕМИ PECS**

У сучасному світі, де швидкість комунікації та обмін інформацією постійно зростає, уміння ефективно взаємодіяти з іншими набуває особливого значення. Комунікативні навички є ключовою умовою розвитку особистості, соціалізації та успіху в суспільстві. Діти пізнають і освоюють навколишній світ саме через спілкування, а його порушення негативно впливає на мовленнєвий, когнітивний, соціальний та емоційний розвиток.

Для дітей середнього дошкільного віку з особливими освітніми потребами розвиток комунікативних умінь має вирішальне значення, адже воно забезпечує можливість виражати потреби, емоції, будувати стосунки та взаємодіяти з оточенням. Дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців (Н. Тарасенко, Л. Тараскіна, Н. Бабич, Т. Куценко, Ю. Рибак, Л. Фрост, Е. Бонді та ін.) доводять, що у дітей з ООП часто спостерігаються труднощі у комунікації, недостатній розвиток зв'язного мовлення й знижена комунікативно-пізнавальна активність. Це значно ускладнює їхню інтеграцію в освітній процес та соціум.

Оскільки значна частина дітей з особливими освітніми потребами має обмежені можливості вербального спілкування, традиційні методи формування розвитку мовлення не завжди є достатньо ефективними. Саме тому постає потреба